

PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO(PKT) SISTEMOS ANALIZĖ IR JOS EFEKTYVINIMAS

UŽSIENIO ŠALIŲ GERŲJŲ PRAKTIKŲ ANALIZĖ

Eivina Žižiūnaitė
Justina Lizikevičiūtė

2016 Lapkritis

PKT PEDAGOGŲ VALIFIKACIJOS TOBULINIMAS

01

EUROPOS KOMISIJA:

Mokytojai turi aktyviai palaikyti ir toliau plėtoti profesines kompetencijas savo karjerų metu. Tam, kad PKT sistemos įgalintų visus mokytojus siekti ir vystyti reikiamas kompetencijas, reikalingi trys komponentai:

- mokytojų aktyvus dalyvavimas ir efektyvus mokymosi bei kompetencijų lavinimo visą karjeros laikotarpį skatinimas;
- mokytojų kompetencijų lavinimo įvertinimas;
- nuoseklių, visą karjeros laikotarpį trunkančių ir aktualių mokymosi galimybių sukūrimas, kurių pagalba kiekviena(s) mokytoja(s) galėtų įgyti bei tobulinti jai(m) reikalingus gebėjimus.

AIRIJA:

PKT yra Mokymosi Visą Gyvenimą dalis, kuri yra paremta Cosán (air.kelias) koncepcija. Šia koncepcija yra siekiama skatinti įtakingą profesionalų mokymąsi, kuris būtų paremtas aktyviu pačių mokytojų įsitraukimu į jų mokymosi procesą. Mokymosi procesas prasideda mokytojų indukciniam laikotarpyje ir nenutrūkstamai tęsiasi iki mokytojų karjeros pabaigos.

LIETUVA:

PKT yra švietimo sistemos dalis, priskiriama prie pagalbos mokyklai ir mokytojui. Šios pagalbos paskirtis - teikti informacinę, ekspertinę, konsultacinę ir kvalifikacijos tobulinimo pagalbą, didinančią švietimo veiksmingumą ir skatinančią mokyklos veiklos tobulinimą ir mokytojo profesinį tobulėjimą.

ESTIJA:

PKT aprėpia ir profesinį, ir individualų lygmenis. Profesinis mokymasis apima pedagoginių ir dalykinių gebėjimų įgijimą. Individualusis mokymasis vykdomas kursų, instruktorių konsultacijų, išvykų, išorinių konsultacijų, geriausių praktikų perėmimo ir darbo prižiūrint kitiems bei kitų būdų pagalba.

SLOVĖNIJA:

Naujausia PKT strategija (2004 m.) siekiama stiprinti ir remti mokytojų profesinį mokymąsi, kuris apjungtų tiek dalykinių, tiek socialinių kompetencijų tobulinimą. PKT sistema yra paremta mokytojų paaukštinimo galimybių ir 'taškų' (angl. point hunting) sistemos mokymams paskirti principu, kuris motyvuoja mokytojus ne tik kryptingai pasirinkti privalomus mokymus, bet ir dalyvauti kitose mokymų programose.

PKT reikalingas efektyvinti mokymo(si) procesus bei padidinti mokytojo įsipareigojimus ir darbo rezultatus. Nors kompetencijos yra susijusios ir su mokyklų kontekstu ir valstybinėmis švietimo sistemomis, mokytojų kompetencijos daro didžiulę įtaką mokinių rezultatams (iki 75 proc.)

ES, 2009

Mokytojas turi žinoti ir valdyti bent jau savo dalyko (metodines) žinias, taip pat pedagoginius įgūdžius, kaip tinkamai išdėstyti savo mokomąjį dalyką, efektyviai naudoti informacines technologijas. Mokytojai turi taip pat stiprinti profesines vertybes: reflektuoti praktika, individualus mokymasis, įsitraukimas į inovacijas ir tyrimus, bendradarbiavimas su kitais mokytojais ir tėvais, įsitraukimas į visos mokyklos bendruomenės vystymąsi;

Mokytojai turi padėti mokiniams įgyti ne tik „įgūdžius, kuriuos lengviausia patikrinti atsiskaitymo metu“, bet svarbiausia, kitokių mąstymo būdų – kūrybiškumo, kritinio mąstymo, sprendimų priėmimo ir mokymosi; kitokių darbo būdų – įtraukiant informacines technologijas; bei įgūdžių, susijusių su karjera, socialine ir asmenine atsakomybėmis

EBPO, 2011

EBPO, 2011

Kompetencijos - kodėl jos yra svarbios?

ETUCE, 2008

Profesionalūs mokytojai turi sugebėti integruoti žinias, bei sugebėti prisitaikyti prie tiek individualių mokinių, tiek grupių. Mokytojo kompetencijos yra būtinos norint sujungti teoriją, praktiką ir gebėti kritiškai reflektuoti savo mokymosi procesą, siekiant išvengti vien tik techninių žinių stiprinimo

EK, 2012

Viena svarbiausių kompetencijų – išmokyti mokyti (prisitaikymas prie pokyčių, gebėjimas pasirinkti tinkamą informaciją) bei stiprinti tarpdisciplininius įgūdžius/Kertinės Kompetencijos Mokymuisi Visą Gyvenimą

EK, 2012

Mokytojams vis labiau reikės kompetencijų, padedančių rasti, įvertinti ir naudoti mokymo medžiagą iš įvairių resursų, o taip pat kritiško, įrodymais grįsto požiūrio, įgalinančio juos reaguoti į mokinių rezultatus, procesus klasėje, ir profesinio dialogo, jog galėtų adaptuoti savo pačių praktikas

• 5 esminiai bruožai, užtikrinantys efektyvų

PKT vygdymą:

- mokymų turinys
- aktyvus mokymasis
- mokymų trukmė
- ryšingumas
- grupinis dalyvavimas

grįžtamasis ryšys, klasės stebėjimai, projektiniu darbu grįsti mokymai, tyrimais grįstas mokymų turinys, mokymosi komandos, praktinės užduotys, dalijimasis ir žinių perdavimas, perduodamos konkrečios žinios (ne bendrosios)

• Svarbiausi veiksniai, darantys įtaką mokytojo profesiniam tobulėjimui:

- PSICHOLOGINIAI - mokytojo motyvacija ir pažinimas
- ORGANIZACINIAI - lyderystė, bendradarbiavimas, santykiai komandoje, kontrolės kiekis, galimybė dalyvauti mokymuose

• Moksliniai tyrimai (Cordingley and Bell 2012) įrodė, jog sėkmingiausi PKT įvyko esant šiems veiksniams:

- DARBAS GRUPĖSE - tyrimais grįstas mokymasis su kolegomis, įtraukiant naujų metodų išbandymą ir pritaikymą; struktūruotas dialogas apie rezultatus;
- MOKYMAS IR MENTORYSTĖ: pagalba mokytojams naudojant naujus metodus, grįžtamojo ryšio suteikimas, dalijimasis praktika ir kt.
- TINKLAI - bendradarbiavimas su savo mokyklos ir kitų mokyklų bendruomenėmis
- STRUKTŪRUOTAS DIALOGAS - praktika porose ir mažose darbo grupėse, naujo požiūrio taikymas, struktūruotas grįžtamojo ryšio davimas ir priėmimas

• PKT neatitinka lūkesčių, nes stokoja:

- Mokymų apie tarpdisciplininius įgūdžius
- Mokymų daugiakalbėse ir multikultūrinėse aplinkose
- Mokymų apie moksleivių profesijos pasirinkimą
- Mokymų apiedarbą su spec. poreikių vaikais
- Mokymų apie individualizuotą mokymą

MOKYTOJO KOMPETENCIJOS

04

INSTITUCIJOS, ORGANIZACIJOS IR KONTEKSTO ASPEKTAI

DĖSTOMOJI MEDŽIAGA

PSICHOLOGIJA

EDUKOLOGIJA

INFORMACINĖS TECHNOLOGIJOS

NUOLATINIS MOKYMASIS

PASITIKĖJIMAS SAVO GALIMYBĖMIS

SUINTERESUOTUMAS STUDENTŲ MOKYMUSI

ĮTRAUKIMAS

BESIMOKANČIOS GRUPĖS DINAMIKA

ŽINIOS

MOKYMO PLANAS

ĮVERTINIMAS

METODINĖS ŽINIOS

NUOSTATOS

ĮVAIROVĖ

MOKYMŲ VALDYMO IR PLANAVIMO

ĮGŪDŽIAI

KLASĖS VALDYMO

DERYBINIŲ

MEDŽIAGOS IR TECHNOLOGIJŲ PANAUDOS

TYRIMŲ

BENDRADARBIAVIMO

PRISITAIKYMO

KRITIŠKAS DARBO PRAKTIKOS Į(SI)VERTINIMAS

EPISTEMOLOGINIS SĄMONINGUMAS

PROCESO STEBĖJIMO, KOREGAVIMO IR ĮVERTINIMO

BENDRADARBIAVIMAS

2015 m. Airijos švietimo sistemoje buvo patvirtinta **Cosán (air. kelias)** koncepcija, kurios pamatinė idėja iliustruoja, jog ugdymo procesai neįmanomi be mokymo ir mokymosi procesų dialogo. Cosán koncepcija iliustruoja mokytoją kaip savo srities profesionalą, nuolat besimokantį ir tobulėjantį visos profesinės karjeros kelio metu.

Kokiais esminiais principais remiasi Cosán koncepcija?

Pripažįstama mokytojams skirtų įvairių mokymosi priemonių bei prieigos prie jų svarba, o profesinis tobulėjimas yra kiekvieno mokytojo ne tik pareiga, bet ir teisė

Suteikiama ilgai laukta galimybė mokytojams ir kitoms suinteresuotoms šalims formaliai pripažinti mokytojų kvalifikacijų kėlimą

Mokytojai yra skatinami vertinti savo mokymąsi ir tokio mokymosi prioretizavimą, kuris būtų naudingas tiek jiems, tiek jų mokiniam.

Mokytojai skatinami identifikuoti aukštos kokybės mokymosi galimybes, o kitos suinteresuotos šalys - formaliai pripažinti mokytojo kvalifikacijų kėlimą

Mokytojai yra skatinami atpažinti ir siekti aktualių mokymosi galimybių

Lanksti Cosán koncepcija: mokytojo mokymosi procesas susietas su mokytojo, mokinių ir mokyklos poreikiais. Mokytojo profesija nėra matoma kaip homogeninė, bet atvirkščiai - nuolat kintanti, apimanti tobulėjimo galimybes ir prioritetus skirtingose mokytojo karjeros kelio pakopose, bei jo vertybes, motyvaciją bei profesinį pasitikėjimą

Mokytojai pripažįstami kaip autonomiški ir atsakingi mokymosi profesionalai

Paremtas bendradarbiavimu - individualus lygmuo: karjeros ir savo mokymosi proceso sukūrimas gali būti vienas svarbiausių sėkmingo PKT pagrindų; taip pat patirties sklaida ir jos dalijimasis su mokyklos bendruomene

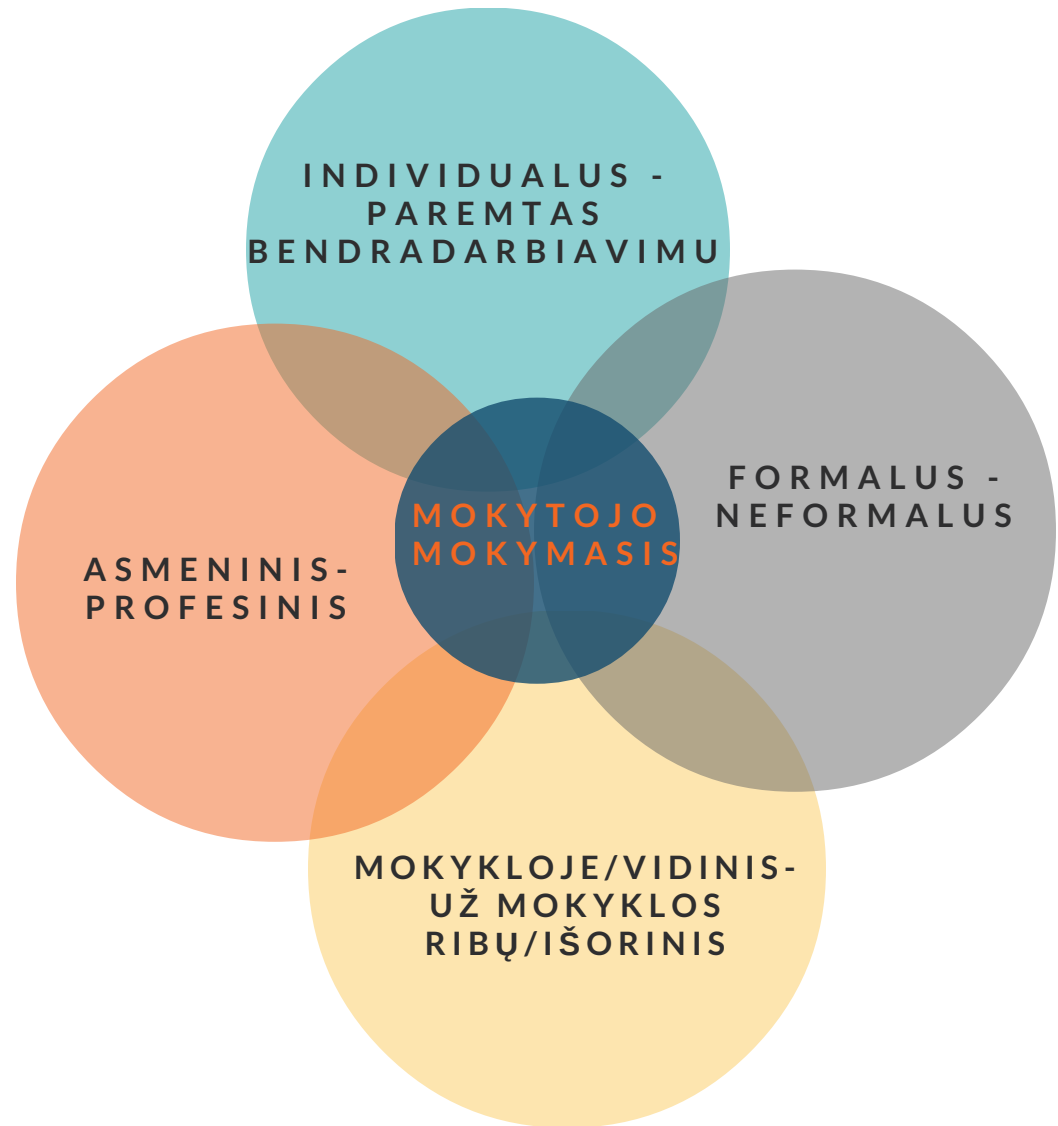
PAGRINDINIAI LYGMENYS, KURIAIS PAREMTAS MOKYTOJO MOKYMASIS

Formalus - neformalus lygmuo: kompetencijų, įgytų ir sustiprintų tiek formalioju, tiek neformalioju būdu, lygiavertiškas vertinimas

Mokyklos aplinkoje/vidinis - už mokyklos ribų/išorinis lygmuo: norint adekvačiai pritaikyti visus būtinus gebėjimus siekiant efektyvumo klasėje ir mokykloje, svarbu keisti mokymosi aplinką, taikyti kitur įgytas gerąsias praktikas savo mokyklose

Asmeninis - profesinis lygmuo: tiek asmeninis ir individualus tike profesinis mokymasis bei kompetencijų stiprinimas yra neatsiejami

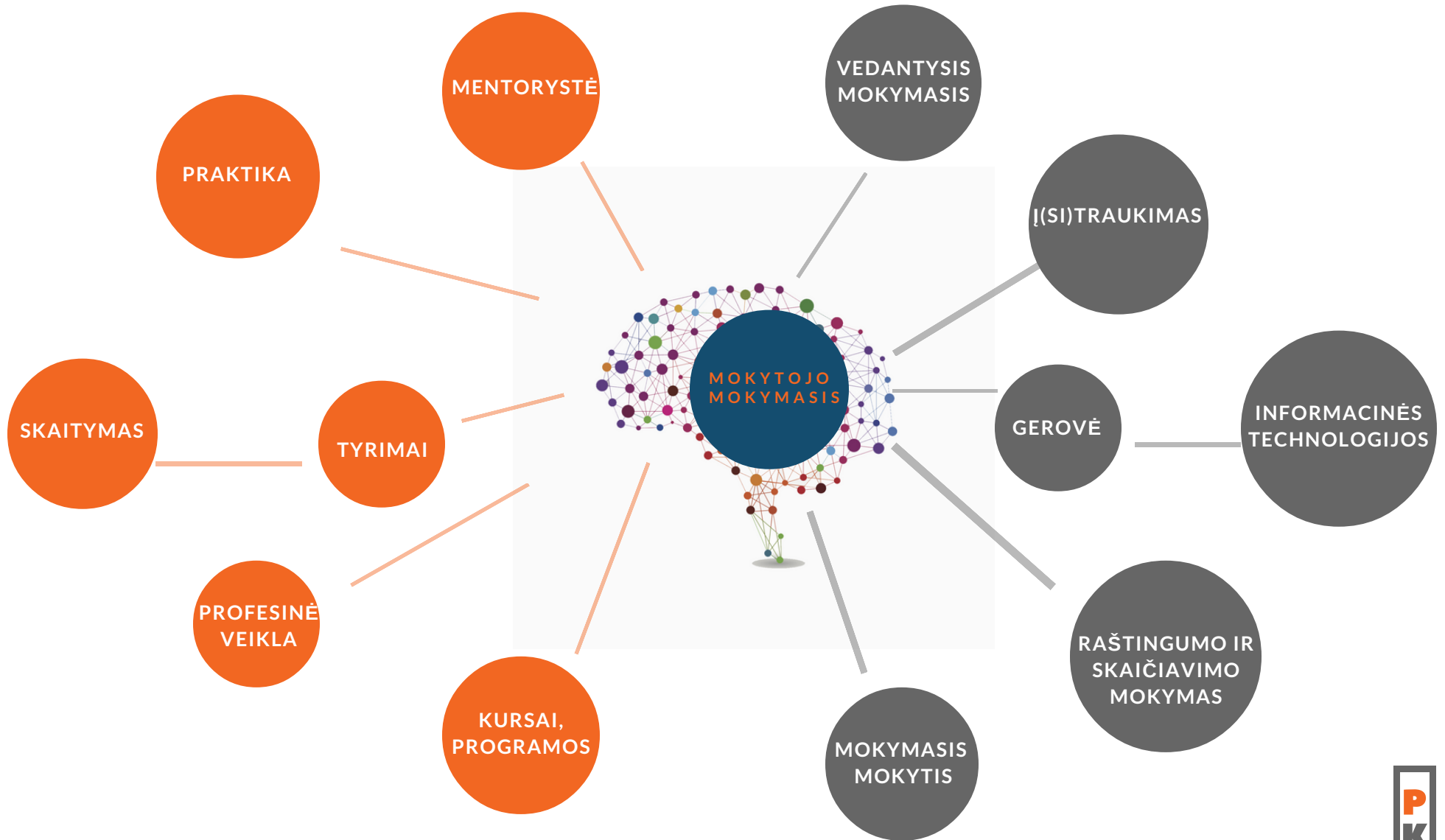
06

Adaptuota iš: *The Teaching Council: Cosan framework for teachers' learning (2016)*

MOKYTOJO MOKYMOSI

BŪDAI

SRITYS

Slovėnija

08

PKT SISTEMOS TIKSLAI:

padidinti skaidrumą ir sustiprinti sistemos kontrolę

užtikrinti greitą ir efektyvų būdą naujų programų pristatymui

įgalinti mokymuose įgytų teorinių žinių pritaikymą praktikoje

padidinti mokytojų įtaką prisidedant prie mokymų turinio kūrimo ir jų programų kokybės užtikrinimo

PAGRINDINIAI SĖKMINGOS PKT SISTEMOS KRITERIJAI:

bendruomeniškas **dalyvavimas** veikloje atkreipiant dėmesį į mokyklą ar mokomąjį dalyką

dėmesys mokymų turiniui, aktyvaus mokymosi skatinimas, mokymų **nuoseklumas**

mokymų programų **pobūdis ir trukmė**

Bendrųjų dalykų mokymasis su kitais stiprina dalinimosi kultūrą profesinėje aplinkoje. Efektyviai veikia tokio pobūdžio PKT mokymai, kurių metu mokytojai atlieka tyrimus ir patys mokyklose organizuoja darbinės grupės taip taikydami mokymų modelį „mokytojai - mokytojams“.

Aktyvus mokytojų mokymasis ypatingai svarbus PKT efektyvumui skatinti ir tai galėtų būti užtikrinama šiais būdais:

- įtraukiant mokytojus į prasmingą diskusiją
- kuriant pamokų planus
- pritaikant naujo pobūdžio mokymus ir pristatant eksperimentais paremtą mokymąsi.

Taikoma tęstinių „pertrauktų seminarų“ (interrupted seminars) mokymo forma, kuri yra suskirstyta į du ir daugiau susitikimų, organizuotų ta pačia tema. Tokiu būdu mokytojai gali gautas žinias išbandyti praktikoje, stebėti mokomosios klasės reakciją į naują mokymo metodiką ir dalyvaujant seminario tęstinėje dalyje- pasidalinti grįžtamuoju ryšiu.

Tokio pobūdžio tęstinis seminaras vyksta 8val; 16val; 24val ir yra padalintas į tris mokymų dienas.

Populiariausios mokymų formos: paskaita, darbinė grupė, studija ir dalyvavimas projekto grupėje. Išsiaiškinus seminarų neefektyvumą, jie buvo pakeisti į darbinių grupių mokymų formą, kurių metu mokytojai aktyviau dalyvauja, įsijungdami į diskusijas, eksperimentinio mokymosi grupėse sprendžia iškeltus uždavinius. Būtent šis perorganizavimas įvyko atlikus išsamią mokymus siūlančių tiekėjų atestaciją ir įvertinus mokymų praktinę naudą pamokose, t.y. kaip naujos žinios, įgytos mokymų metu, bus tiesiogiai panaudotos praktikoje.

EFEKTYVŪS MOKYTOJO MOKYMOSI BŪDAI

09

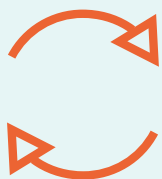
Kolegų palaikymas

Dalijimasis patirtimi

Ekspertų konsultacijos

Bendradarbiavimas ir refleksija

Darbo atlikimo vystymas

Darbo vystymas

Koučingas

Struktūrinė praktika

PAGRINDINIAI PKT TIKSLAI:

Teorinės žinios turi būti taikomos su praktinėmis užduotimis ir jų taikymo metodais klasėje

Mokytojams turi būti pasiūlytos konsultacijos atsižvelgiant į jų mokomus dalykus ir turimas didaktines žinias

Suteikti erdvę naujų projektų ir inovacijos plėtrai bei paremti jų įgyvendinimą

Skatinti informacinių technologijų raštingumą mokyklose ir stiprinti mokytojų gebėjimus jomis naudotis

Sukurtoje internetinėje platformoje skatinti mokytojus atlikti refleksiją ir įsivertinti turimas kompetencijas pagal nustatytus standartus;

Estijos mokytojų profesinis standartas pabrėžtinai propaguoja visą gyvenimą besimokančių ir savikritiškai dirbančių mokytojų sampratą. Todėl Estijoje mokytojas yra atsakingas už savo asmeninio mokymosi planavimą bei profesinį vystymąsi. Naujasis Mokyklų įstatymas nurodo, kad mokyklos vystymosi plane turi būti numatyta ir mokytojų profesinio lavinimo programa.

Kiekvienas mokytojas dirbantis švietimo įstaigoje privalo turėti individualų PKT planą, kuriame būtų aprašyti pagrindiniai tikslai ir uždaviniai ir kokias papildomas žinias ir kompetencijas mokytojas turėtų įgyti norėdamas atitikti naujausius mokymo standartus.

11

Integruotas mokomasis portalas Koolielu („Mokyklos gyvenimas“) www.koolielu.ee (tik estų k.) visų pirma skirtas visų švietimo pakopų mokytojams ir dėstytojams, bet jį aplankyti kviečiami visi, besidomintys švietimu. Svetainėje yra orientuota į trijų pagrindinių rūšių sritis:

- Mokymo įvairovės skatinimą įdomių mokymosi bei technologinių priemonių pagalba.
- Geriausių edukacinių žinių ir gebėjimų dalinimąsi. Kiekvieną darbo dieną Koolielu skelbia pagrindines su edukacija susijusias Estijos naujienas bei pasaulio aktualijas iš edukacijos ir technologijų srities. Koolielu taipogi pateikia interviu ir straipsnius apie įdomias asmenybes, tiesiogiai darančiais įtaką ar susijusias su švietimo procesais Estijoje.
- Galimybę bendrauti bei dalintis informacija bendruomenių, pokalbių bei skelbimų skiltyse.

Informacijos šaltiniai:

Continuous professional development in Slovenia: vision, policy, dilemmas:

<http://www.pef.uni-lj.si/atee/978-961-6637-06-0/105-118.pdf>

Cosán: The National Framework for Teachers' Learning- The Teaching Council:

<http://www.teachingcouncil.ie/en/Teacher-Education/Continuing-Professional-Development/>

Education at a Glance 2016 - OECD:

http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/education/education-at-a-glance-2016_eag-2016-en#.WEUazLKLS70#page1

Initial teacher education in Europe: an overview of policy issue:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/strategic-framework/expert-groups/documents/initial-teacher-education_en.pdf

Key data on teachers and school leaders in Europe:

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/151en.pdf

National Center on Education:

<http://www.ncee.org/2014/05/global-perspectives-estonia-a-shining-light-in-eastern-europe/>

Policies on teachers' continuing professional development (CPD): balancing provision with the needs of individual teachers, schools and education systems:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/strategic-framework/archive/documents/teacher-cpd_en.pdf

Quality in Teachers' continuing professional development:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/strategic-framework/doc/teacher-development_en.pdf

Strengthening teaching in Europe:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/policy/teaching-profession-practices_en.pdf

Supporting teacher competence development for better learning outcomes:

https://www.hm.ee/sites/default/files/estonian_lifelong_strategy.pdf

The Estonian Lifelong Learning Strategy 2020 - Ministry of Education and Research of Republic of Estonia:

https://www.hm.ee/sites/default/files/estonian_lifelong_strategy.pdf